

Шедяков В. Є.

доктор соціологічних наук, кандидат економічних наук,
професор Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна),
E-mail: shedyakov1@gmail.com

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПОСТСУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РІВНЯ

***Анотація.** Предметом дослідження є взаємний вплив під тиском процесів глобалізації, інформатизації, постмодернізації суспільства, з одного боку, соціокультурних і політичних трансформацій, зокрема – формування анклавів суспільства знань, і, з іншого боку, стратегічного управління станами та змінами.*

Стаття містить виклад авторської позиції за результатами аналізу характеру та спрямованості провідних соціальних і політичних трансформацій, а також необхідних адекватних змін у реалізації політичного мислення і стратегічного управління.

Трансформації соціокультурного та політичного устрою під впливом процесів глобалізації, інформатизації та постмодернізації світу розглянуті з функціональних і структурних позицій. Демократичність, виборність і підзвітність влади як характеристики народоладдя домінують повсюдно в світі. Однак вони приховують зміст різноманітних соціокультурних і політичних тенденцій, розуміння яких народжується з порівняння базових ціннісно-сміслових комплексів культурно-цивілізаційних світів.

Стратегічна діагностика майбутнього дозволяє оцінити мислення і дії в напрямку аналізу, прогнозування та створення глобальних проектів на основі основних ціннісно-сміслових комплексів своїх культурно-цивілізаційних світів. Збереження ідентичності та розвиток культурно-цивілізаційного світу може бути досягнуто не консервацією рудиментів минулого і соціокультурної архаїки, а проривом до рівня суспільства знання, в першу чергу, на базі додання базовим ціннісно-смісловим комплексам передових форм і пріоритетів стратегічного партнерства в освітньо-науково-виробничих комплексах. У підсумку стратегічного протистояння перемагають культурно-цивілізаційні світи, які можуть надати (і переконати в цьому) передові повсякденні умови для стану і динаміки життєдіяльності та розвитку населення. Серед факторів геостратегічного позиціонування і закріплення в тренді суспільства знань особливо істотні інформаційні технології. Ключова ланка в успіху трансформації зовнішнього і внутрішнього курсу – якість стратегічного управління.

***Ключові слова:** стратегічне управління, інформаційний вплив.*

Предметом досліджень є взаємний вплив під тиском процесів глобалізації, інформатизації, постмодернізації суспільства, з одного боку, соціокультурних і політичних трансформацій, зокрема – формування анклавів суспільства знань, і, з іншого боку, стратегічного управління суспільними станами та змінами.

Методологія дослідження базується, насамперед, на трактуваннях можливостей, обмежень і перспектив управління соціокультурними і політичними процесами в роботах Х. А. фон Хайска, геостратегічного мислення – у публікаціях А. Дев'ятова, А. Кокошина, Е. Ожиганова, С. Переслегіна, С. Петрова, ефективних шляхів надання інформаційного впливу на соціальному рівні – Д. Гавро, К. Гаджиева, Б. Л. Гарта, С. Кара-Мурзи, Х. Д. Лассвела, Р. Мак-Чесні, Е. Ноель-Нойман, Д. Шарпа.

Аналіз публікацій. Виявлення закономірностей стратегічного рівня управління, співвідношення всезагального, загального і одиничного з успіхом здійснювалося Сунь Цзи, активно розроблялося стратегами Візантії, розвивалося численними теоретиками, зокрема, К. Адаріді, В. Апушкіним, М. Барклаєм-де-Толлі, О. Бісмарком, М. Бонч-Бруєвичем, О. Брусіловим, О. Василевським, М. Вороновим, М. Гарєєвим, М. Голініщевим-Кутузовим, М. Головіним, О. Горбатовим, Г. Жоміни, Г. Жуковим, П. Измєтьєвим, К. Клаузевіцем, А. Кокошиним, Ф. Коломбом, М. Кузнецовим, В. Куликовим, В. Ларионовим, П. Лебедєвим, Г. Леєром, М. Ло-

мовим, Г. Маландіним, К. Мерецьковим, Д. Мілнотіним, В. Мироновим, Х. Мольтке, Р. Монтекукколі, М. Огарковим, І. Петровим, Г. Потьомкіним, А. Редігером, К. Рокоссовським, О. Свечіним, А. Снесаревим, О. Суворовим, М. Тухачевським, М. Фрунзе, Б. Шапошніковим, А. фон Шліффеном, С. Штеменко та ін., прикладні аспекти стратегії управління до питань геоекономіки і практичного господарювання розглядали Л. Абалкін, Л. фон Берталанфі, І. Ансофф, Д. Белл, В. Геєць, В. Голюков, А. Дев'ятов, К. Делокаров, П. Діксон, П. Дракер, В. Іноземцев, М. Кагельс, П. Магданов, Д. Малган, В. Медведєв, А. Печчеї, Д. Розенау, Тайічі Сакаїя, Д. Стрікленд, Ф. Тейлор, А. Томпсон, А. Тоффлер, А. Файоль, Д. Хассі, А. Д. Чандлер-молодший, В. Шульц, Г. Еммерсон, К. Ендрю, А. Етціоні та ін.

Сьогодні здійснюються кардинальні трансформації передумов випадковості соціальних процесів, змінюються можливості передбачення процесів і ефективного впливу на них. Природно, інтерес до інформаційного впливу зростає відповідно підйому його можливостей та прогнозності. Тому з'явилися нові обґрунтування ефективних у стандартних і виключних умовах стратегічної взаємодії управлінських технологій використання соціально-політичного рівня глобальних динамік.

Зокрема, автори численних інтерпретацій в сфері інформаційного обміну ідей з роботи І. Прігожина та І. Стенгерс «Порядок з хаосу» виходитимуть з теорії керуваного хаосу, за якою елементи систем соціальних, на відміну від природних, мають не тільки фізичні характеристики та властивості, але й такі якості, як свідомість, воля, уява, інтереси, потреби, здібності тощо. Відповідні можливості новітніх технік впливу само на соціальному рівні політичних процесів можуть осмислюватися в контексті теорій П. Лазарсфельда і Р. Мертона, їх особливості під час посттоталітарних трансформацій – на базі підходів Х. Арена та К. Фрідріха, солідаристських концепції влади Е. Дюркгейма, позитивно-функціонального конфлікту Л. Козера, конфліктної моделі Р. Дарендорфа та загальної теорії конфлікту К. Боулдінга, а також теорій підшкірної голки, потреб та задоволень, встановлення порядку денного та зворотного впливу на нього, що продовжили створення теоретичної основи забезпечення інформаційного впливу та завчасних заходів аж до створення «гарячих точок» з наступним керуванням конфліктами – відповідно до трансформації їхнього середовища. На розвиток розуміння ролі інформаційної сфери для здійснення стратегічної конкуренції вплинули досягнення Б. Л. Гарта (здійснення непрямих дій), Е. Бернейза (теорії PR), В. Ліппмана (громадська думка), М. Мак-Лугана («всесвітнє село»), С. Каннінгема (теорії пропаганди), Е. Ноель-Нойман, («спіраль мовчання»). У нинішніх умовах різновиду теорії застосування інформаційного обміну в процесі конкуренції макрорегіонів надають Дж. Арквілла та Д. Ронфельдт (використання горизонтальних комунікацій і мережевих структур), Р. Мак-Чесні (вплив концентрації ЗМІ на систему демократії), Е. Аронсон та Е. Пратканіс (психологія соціальних впливів), Дж. Най (м'яка сила), М. Кунцик (маніпуляція свідомістю в ЗМІ), Х. М. Кепплінгер (вплив ЗМІ на формування громадської думки), В. Донсбах (теорія «медіадемократії»), В. Фаркаш (моделі формування та застосування політичних міфів), Х. Лейбенстайн (ефекти приєднання до більшості, сноба і Веблена), Д. Леонтьєв (методика граничних смислів), С. Кара-Мурза, І. Панарін, М. та Б. Літваки (маніпуляція соціальною та індивідуальною свідомістю), А. Кокошин, В. Катькало (вироблення стратегії інформпротидії), С. Грін'яєв (війна в кіберпросторі), М. Волковський (історія інформаційних зіткнень), В. Бурлачук, К. Гаджієв, Е. Кассирер, О. Кольєв (роль символічно-міфологічних конструкцій, стереотипів і шаблонів для іміджелогії) тощо.

Мета статті – виклад авторської позиції за результатами аналізу характеру та спрямованості провідних соціальних і політичних трансформацій, а також необхідних адекватних змін у реалізації політичного мислення і стратегічного управління.

Виклад основного матеріалу. Під впливом взаємопереплетення процесів

глобалізації, постмодернізації та інформатизації світу здійснюються функціональні та структурні трансформації соціокультурного та політичного устрою суспільства. З одного боку, демократичність, виборність і підзвітність влади як характеристики народовладдя домінують повсюдно в світі. Однак, з іншого, вони приховують зміст різноманітних соціокультурних і політичних тенденцій, розуміння яких народжується з порівняння базових ціннісно-сміслових комплексів культурно-цивілізаційних світів. Причому саме соціально-політичний (а не індивідуальний, як при різноманітних формах автократії) рівень здійснення інформаційного впливу стає вирішальним [1-5].

Отже, наявність сучасного отримання, обробки та використання інформації, організація інформування населення на сьогодні міцно впливає на можливості реалізації інтересів кожної держави, суспільства, бізнесу. Зокрема, забезпечення ефективними технологіями та можливостями роботи з інформацією, проведення комплексного забезпечення PR/GR: Public Relations (зв'язки з громадськістю) – Government Relations (зв'язки з органами державної влади) є обов'язковою умовою успішного розвитку будь-якої соціально-політичної системи. Відповідним чином значення інфокомунікацій (включаючи аерокосмічні виміри) досягло стратегічного рівня. Забезпечення новітніх технологій та можливостей роботи з інформацією розглядається як обов'язкова умова гідного існування та розвитку будь-якої соціально-інформаційної системи. Відтак володіння інформацією, а також наявність міцного комплексу економіки, організації та технології роботи з інформацією входять до безумовних пріоритетів розвитку. Відповідно, характеристика інформаційної конкурентоспроможності країни – вкрай важлива для її стану та розвитку комплексної оцінки інформаційної забезпеченості країни, її адекватності зовнішній (умовам існування, зовнішнім викликам і вимогам) і внутрішній (відповідність внутрішній структури завданням розвитку) ситуації, що базується, зокрема, на аналізі інформаційної інфраструктури, можливості своєчасно отримувати та поширювати необхідну інформацію, навичках використання ефективних PR-технологій та специфіки мережевого суспільства, а також сукупності раціональних і ірраціональних ресурсів інформаційного забезпечення фундаментальних і актуальних інтересів країн. При цьому епоха глобалізації істотно підвищує можливості ресурсу інформації та, відповідно, вимоги до рівня забезпечення інформаційної конкурентоспроможності кожної країни. Водночас зняття бар'єрів між вітчизняною і світовою економічними системами окрім очевидних переваг народжує й серйозні проблеми виживання у висококонкурентному міжнародному середовищі, що актуалізує увагу до інформаційного аспекту конкурентоспроможності країни.

Втім, різні цивілізації по-різному віддзеркалюють у своєму розвитку риси постмодерну: зустрічаючися зі «світовими викликами», кожна держава знаходить свій варіант відповіді на них. Разом з цим, посилюються можливості як підключення людини до глобальних комунікацій, так й обережного запозичення частини моделей трансформації, котрі напрацьовуються іншими народами. Отже, інформатизація світу деактуалізує підхід, який однозначно відносить міжнародні стосунки до «вторинних», «похідних». Поліструктура світогосподарських зв'язків, що основана на вироблених та взаємоприйнятих нормативах соціально-політичних відносин, а не блок з ідентичних атомів-елементів, набуває вигляду постмодерної дійсності. У цьому контексті і саме поняття розвитку потребує оновлення: окрім стабільного і збалансованого росту воно має пріоритетно орієнтуватися на такі етичні цінності, як солідарність, свобода вибору, терпимість. При цьому жодна система цінностей під час постмодерну вже не може розглядатися як єдино можлива для людства.

Перехід до логіки постмодерну, до логіки свободи взагалі є відмовою від єдності будь-якого базису розвитку. Відповідним чином, у цій ситуації збільшується гетерогенність, невизначеність, взаємопроникання фрагментів різних структур, рухомість меж, кардинально змінюється співвідношення господарських норм і

аномалій, отже зростає й діапазон наслідків інформаційного впливу. Радикальний характер і розмах зрушень наочні. У наявності складний рух, який одночасно поєднує в собі різні моделі, сценарії та процеси. Йдеться вже не тільки про процедурні політичні умови реалізації свободи, але й про значно більш глобальні її перспективи, пов'язані з домінантою терпимості та багатоукладності. Коли немає стабільної зовнішньої опори у вигляді загальної ідеології, єдиної культури, стереотипної науки, тоді необхідно визнавати право на існування незвичайного.

Новий діапазон соціальних ролей людини посилює значення вибору культури на сприймання поліфункціональності у її життєдіяльності, отже – і результативності інформаційного обміну як засобу забезпечення стратегічних (в тому числі, соціально-політичних) трансформацій. В свою чергу, вивчення інституціональних і ціннісних засад організації різних типів господарських спільностей, альтернативних підходів до оцінки систем стимулювання дозволяє долати жорсткий технологічний та виробничий детермінізм, відмовлятися від аналізу та оцінки господарських ситуацій і процесів виключно з позицій безвідкладної користі, переходити до дослідження соціально-політичних поведінки, відносин та процесів з урахуванням історико-культурних передумов, ціннісно-смыслових комплексів, морально-психологічних чинників, релігійно-етичних традицій, плюральних моделей персонального та групового вибору. Неправомірно при цьому зводити логіку змін в управлінні соціально-політичними відносинами виключно до детермінації технологічними інноваціями. Важливого значення набуває вплив саме культурного середовища на появу і сприйняття суспільних нововведень. Гуманізовані технології постмодерну тому не є соціально нейтральними, вже на стадії проектування в них закладається свідомо орієнтація на розвиток і збагачення культури.

Водночас, при наростанні ролі знань створюються передумови посилення уваги до умов роботи і мотивацій частини працюючих, що часто позначається як когнітаріат, визначальна складова інтелектуального капіталу – активізованого в трудовій сфері науково-інтелектуального потенціалу. Безумовно, певну господарську успішність і прибутковість можна досягти, спираючись на абсолютно різні соціально-політичні рішення. З одного боку, чим активніше світові лідери йдуть у створення анклавів економіки знань та фінансово-банківських центрів, там більше вони зацікавлені в підтримці існування винесених на напівпериферію і периферію деградуючих виробництв і господарських резервацій. Більш того, наявність екологічно брудних циклів і техногенних виробництв (а також могильників і сховищ з утилізації відходів) стає умовою життєдіяльності світових центрів. З іншого боку, внутрішньорусна конкуренція стає істотним фактором багаторівневої економіки постсучасності. Разом з тим, стрибок у розвитку при мінімізації соціально-економічних витрат / суспільних витрат і максимізації результатів вимагає акцентування саме економіки знань. Спроби реалізації утопій відходу до рівня політичної культури аграрного або промислового строю, ставки на сервіс, обслуговування і туризм не тільки не дають гарантій захисту своїх інтересів і забезпечення стратегічної безпеки, вони гарантовано перетворюють на сукупного об'єкта обслуговування зовнішніх інтересів, видавляючи зовні найбільш обдаровану і активну частину населення, втрачаючи найбільш потужний ресурс розвитку.

Таким чином, створення культури активного інформаційного полілогу необхідно не тільки для рівноправної участі в процесах обміну досягненнями, а й для збереження своєї ідентичності, якісного позиціонування в світі. Вибір нашого часу: перетворення України у другорозрядну псевдозахідну країну – чи відродження на основі власних ціннісно-смыслових комплексів духовного стрижня свого культурно-цивілізаційного світу, опанування передових технологій постсучасності. Стратегічної реакцією соціально-економічної системи на серйозні внутрішні та / або зовнішні зміни може стати розвиток або деградація, прогрес чи регрес, які постають у різноманітних формах автаркії або експансії, підвищення / зниження

рівня жорсткості / м'якості. Відповідно, і зараз точка біфуркації може бути покинута (подолана) по-різному; причому різноманіття найдрібніших виборів і рішень підштовхує до визначеності на тій же осі координат. В одному напрямку – зростання прав і свобод (політичних, соціальних, культурних, економічних), в іншому – їх звуження. В одному – пріоритет адекватних проривним технологіям постсучасності освітньо-науково-виробничих комплексів, в іншому – репресивних органів з небезпекою зриву в правовий нігілізм та соціальне варварство. В одному – акцентування самостійності, в іншому – залежності та сервісізації. В результаті у внутрішній сфері – поліпшення або погіршення якісних і кількісних показників життя і положення своїх матеріальних і духовних культурних цінностей. У зовнішній сфері в результаті одного – підвищення суб'єктності на світовій арені, іншого – закріплення ролі об'єкта зовнішніх маніпуляцій. При цьому входження в будь-які зовнішні проекти, участь в різноманітті інтеграційних рухів і партнерств є лише одним з інструментів, але аж ніяк не метою суспільних перетворень. Геополітичне забарвлення часто – зворотний бік внутрішнього становища (і навпаки). Для гідної відповіді на виклики часу суттєвим є становище інформаційної інфраструктури, розвиток інформаційних та телекомунікаційних технологій; протистояння геополітики перейшли на рівень геоekonomіки та геоінформатики (з урахуванням використання повітряного простору – і аероінформатики) [6-11].

Традиційна культура аграрного суспільства реалізувала основну функцію управління інтелектуальною діяльністю в рамках формули «роби так, бо так робилося до тебе». В індустріальному суспільстві з культурою модерну провідним напрямком управління було «роби так, бо це раціонально». Для постіндустріального суспільства характерний підхід «роби так, бо це ефективно».

Модерн забезпечував культуру спільної діяльності, спілкування, кооперації, але породжує проблеми «самітності в натовпі», війни кожного проти всіх, озлоблення, непідготовленості людини до потреб оточення. Постмодерн розкривається через диверсифікацію та різноманітність культури, її безрепресивність, толерантність, полілогізм, подолання канону, «свято опору системі». Культура постмодерну постіндустріального суспільства принципово відкрита, деідеологізована, ненавильницька, базується на розвитку переваг, а не ліквідації недоліків. У цьому – її провідна відмінність, тому ця ознака пронизує успішну організацію і управління діяльністю, особливо – діяльністю інтелектуальної, іманентної епосі. Причому ефективними можуть бути самі різні парадигми здійснення управлінських композицій. Великий перелік кардинальних змін, які відбуваються нині, досить часто фокусують у визначення постмодерної трансформації або постмодернізації, що має довгий ряд власних характеристик, властивостей, можливостей і обмежень. Їх істотна частина виникає зі специфіки інформаційної ери, поєднаної із підвищенням значення економіки знань і діяльності когнітаріату з його особливостями ціннісно-сміслових ієрархій (які ґрунтуються на почуттях власної гідності, гордості за свою життєдіяльність, професіоналізму і перекреслюють управлінські навички, засновані на підлегливості, сервільності, догідництві тощо) з відповідними стимулами.

Причому аналіз багатьох подій підтверджує: додатковий вантаж проблем часто виникає із прагнення зламу циклу, насильницького переходу в нову якість. Згадаймо: «природа – не храм, а майстерня», «коли ворог не здається» ... Й ворогом уявляється кожний, хто розуміє інакше. Це зрозуміло: цивілізація виросла на ідеях жорсткої утопічної соціальної інженерії, які передбачають, що всі корисні інститути начебто виявляються результатом цілеспрямованого і усвідомленого конструювання. Для суспільства індустріального це іноді було виправдано і нормативно. Період «бурі і натиску» повсюдно робив і загальними технології адміністрування і жорсткого управління-насилства. Інша справа – час глобальної трансформації, проростання блоків постсучасності. На сьогодні соціальні суперечності виникають, розгортаються та реалізуються в ситуації синхронного накладення соціально-

політичної культури модернізації (домодернізації недомодерна) і постмодернізації. На передній план виходять процеси, які жорстко не детермінуються принципово. Часто їх регуляція обмежена. При підготовці соціально-політичних трансформацій потрібно пам'ятати: безглуздо намагатися вибудувати стратегії на протистоянні логіці подій. Життя все одно буде текти у властивому напрямку. Потрібно не заважати йому, а прибирати перешкоди на його шляху – і готувати вигідні русла подій. Іншими словами, стимулювання бажаних трансформацій (у поведінці, відносинах, процесах), а не спроби вести навмисно і без міри шляхом директивного управління (вимоги діяти так, як визначено понад), стає найбільш ефективним напрямком управлінського впливу.

Підвищення різноманітності актуалізує завдання взаєморозуміння, інтерпретації. І тут вкрай важливим є реалізація принципу перетворених форм, яка в змозі забезпечити як виведення внутрішніх протиріч із стану руйнівних (і взаєморуйнівних) антагонізмів в творчі, а також забезпечувати демократичне волевиявлення окремих людей і народів. Дія принципу перетворених форм передбачає введення в міжсуб'єктний простір взаємоприйнятної еталона, який здійснює трансляцію взаємодії без порушення цілісності ціннісно-сміслових комплексів кожного з культурно-цивілізаційних світів. Альтернативний варіант сприйняття мультикультуралізму постмодерну, заснований на свавіллі і праві сильного, веде до посилення протистояння і виникнення цілого ряду форм протидії.

При цьому епоха створює умови розширення діапазону ресурсних баз і зміни методології використання стратегій, які орієнтовані не стільки на участь у виснажливій боротьбі за домінування, скільки на забезпечення механізмів компромісу і консенсусу, для цього необхідно сприймати взаємодію в потоці подій, де кожен не має повноти можливостей і інформації, а тому і залежить від кооперації дій з іншими акторами для своєї найбільш повної реалізації. Взагалі, найчастіше, той, кого вдалося втягнути в стан відвертої конфронтації, вже програв. Виграш – за «організатором», який своєчасно має, но не обов'язково реагує на інформацію; здатний визначальним чином впливати на процеси, відносини, поведінку людей (насамперед, на соціально-політичному рівні). Як свідчить стратегічний аналіз, майстерність сценарного планування у створенні управлінських композицій має забезпечити і оптимізацію використання наявної ресурсної бази, і підстраховку (заміщення) недоброякісних, а також виходять з ладу її елементів [12-21]. Тому гнучкість, пластичність – необхідність забезпечення місії в високоізменчивих умовах соціальної еkleктики. При створенні стратегій інформаційних впливів, зокрема, важливо розуміти, що трансформація думок може будуватися за принципом сконцентрованих або розсіяних, еволюційних яких революційних змін, системних або фрагментарних, цілеспрямованих або хаотично-випадкових, довготривалих або короткострокових, змістовних або формальних.

Здійснення стратегічного управління шляхом використання різноспрямованих сил і можливостей може передбачати орієнтацію на гнучке поєднання ресурсів соціальної дійсності і механізмів м'якою і жорсткою влади в рамках «smart power» (розумної влади) з використанням діапазону впливів, прямо не спрямованих виключно на конкурентну боротьбу [22-30]. Необхідність переходу від звичного раніше адміністрування до інноваційно-синергетичного управління веде при цьому до заміни «жорстких» управлінських технологій «м'якими». «М'який» же інформаційний вплив передбачає, в тому числі, визнання суб'єктивності, неповноти і внутрішньої обмеженості уявлень кожного. При цьому навіть ситуативний вплив, заснований на реакції на соціально-політичні трансформації, які не можна було передбачити, містить в собі підготовлені моделі впливу (включаючи можливості стратегічної футуродіагностики). Створення на їх основі ефективних управлінських композицій може припускати більш активне залучення ресурсно-методологічних баз рефлексивного (зокрема, гібридного) впливу, непрямих дій, форсайта (від англ.

Foresight – погляд у майбутнє, передбачення), SWOT-аналізу – методу стратегічного планування, використовуваного для оцінки таких факторів і явищ, що впливають на проект або підприємство, як його сильні сторони (Strengths), слабкі сторони / обмеження (Weaknesses / Limitations), можливості (Opportunities) і загрози (Threats), схеми TAIDA (tracking, analyzing, imaging, deciding, acting) – спостереження, аналіз, створення образу, прийняття рішень, дія.

Особливе ж значення реалізації принципу публічно-приватного партнерства (насамперед, в інструментах державно-приватного партнерства) визначається вже не тільки завданнями об'єднання сил і рознесення ризиків, але і з необхідністю відродження вітчизняної конкурентоспроможності, тісно пов'язаної і з особливостями ціннісно-смыслових комплексів свого культурно-цивілізаційного світу, і з демократичними інститутами легітимності, що припускають виборність і підзвітність осіб, що рішення, які безпосередньо впливають на стан громадської безпеки та реалізацію спільних інтересів. При цьому аксіологічна функція суспільної свідомості бере участь у виробленні суспільних норм і традицій, не тільки здійснюють найважливішу регулятивну місію, але й забезпечують збереження, відтворення та розвиток культурно-цивілізаційних світів. Розвиток духовного плану життєдіяльності відбувається на рівнях як індивідуального духовного, так і об'єктивованого надіндивідуального. Соціальний аспект при цьому реалізується через відображення як індивідуальне, так і суспільне. Ціннісно-смыслові комплекси культурно-цивілізаційних світів, спаяні мораллю і традиціями, забезпечують легітимацію, співіснування, кооперацію та розвиток людей. Протягом всієї історії людства ціннісно-смыслові комплекси культурно-цивілізаційних світів, реалізуючи себе, перетворювалися на одну з домінант соціально-економічного розвитку. Смишли життєдіяльності: окремої людини і культурно-цивілізаційного світу – визначають спрямованість, темпи, форми і черговість трансформації їх конкретних характеристик, але самі проявляють себе як сторона ціннісного сприйняття навколишнього світу. Факти соціального життя отримують символічне значення, підкреслюють серйозність рішень, це схоже з оголошенням якоїсь таємниці, її публічним схваленням, після чого важко буде змінити рішення. Навпаки, контртрадиційна (тобто розумово сконструйована) система життєдіяльності може відкрити шлях поверненню до технотронного варварства з пануванням права сильного і розлюдненням суспільного життя. Її напрям стратегічного вектору соціальних змін в багатьох ризиках залежить від діапазону дій нашої генерації [31; 32].

Висновки. Архітектоніка світоустрою активно випробовується на міцність постсучасними трансформаціями.

Найважливішим викликом епохи глобалізації стає завдання зберегти свою ідентичність, самостійність і суб'єктність, що не розчинитися в тіні світових центрів, використовувати процеси інтеграції на свою користь.

Вибір нашого часу: перетворення України у другорозрядну псевдозахідну країну – чи відродження на основі ціннісно-смыслових комплексів, духовного стрижня свого культурно-цивілізаційного світу.

Стратегічна діагностика майбутнього дозволяє оцінити мислення і дії в напрямку аналізу, прогнозування та створення глобальних проектів на основі основних ціннісно-смыслових комплексів своїх культурно-цивілізаційних світів. Збереження ідентичності та розвиток культурно-цивілізаційного світу може бути досягнуто не консервацією рудиментів минулого і соціокультурної архаїки, а проривом до рівня суспільства знання, в першу чергу, на базі додання базовим ціннісно-смысловим комплексам передових форм і пріоритетів стратегічного партнерства в освітньо-науково-виробничих комплексах. У підсумку стратегічного протистояння перемагають культурно-цивілізаційні світи, які можуть надати (і переконати в цьому) передові повсякденні умови для стану і динаміки життєдіяльності та розвитку населення. Серед факторів геостратегічного позиціонування і закріплення в тренді

суспільства знань особливо істотні інформаційні технології. Ключова ланка в успіху трансформацій зовнішнього і внутрішнього курсу – якість стратегічного управління.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку, на наш погляд, можуть бути продуктивними на рівнях: аналізу специфіки і практик соціального та індивідуального рівнів здійснення інформаційного впливу на політичний стан і процеси, вивчення компаративних особливостей ефективності інформаційних інфраструктур, прогнозування шляхів оптимізації взаємодії державних та недержавних партнерів для захисту суспільної безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / Г. Бехманн. – М. : Логос, 2010. – 248 с.
2. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / У. Бек. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 384 с.
3. Короткова М. Н. Информационное общество: новая государственная политика в области Интернета / М. Н. Короткова // ВУЗ. XXI век. – 2014. – № 1. – С. 79-86.
4. Информационная культура в контексте глобальных изменений [Электронный ресурс] / Л. А. Василенко, И. Н. Рыбакова. - Режим доступа: <http://spkurduumov.narod.ru/D48VasilinkoRybakova.htm>. (дата обращения: 20.01.2015). - Название с экрана.
5. Шедяков В. Є. Інформаційне забезпечення конкурентоспроможності країни в контексті розвитку бюджетної системи [Електронний ресурс] / В. Є. Шедяков // Економіст. – 2013. – № 7 (321). – С. 10-15. - Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/3120-nformacyne-zabezpechenost-konkurentospromozhnost-krayini-v-kontekst-rozvitku-byudzhetnoyi-sistemi.html> (дата звернення 20.01.2015) – Назва з екрана.
6. Дойч К. Нервы управления: модели политической коммуникации и контроля / К. Дойч. – М. : Мысль, 1993. – 312 с.
7. Луман Н. Медиа-коммуникации / Н. Луман. – М. : Ольга, 2005. – 574 с.
8. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация. Западные теории и концепции / Г. П. Бакулев. – М. : Аспект Прес, 2005. – 176 с.
9. Гавра Д. П. Общественное мнение и власть: режимы и механизмы взаимодействия / Д. П. Гавра // Журнал социологии и социальной антропологии. – 1998. – Т. 1. – Вып. 4. – С. 11-13.
10. Мардер Н. С. Современные телекоммуникации / Н. С. Мардер. – М. : ИРИАС, 2006. – 384 с.
11. Шедяков В. Є. Використання країною діапазону можливостей інформаційної сфери при створенні умов нового модерну / В. Є. Шедяков // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. – 2011. – № 3 (12). – С. 86-90.
12. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М. : Academia, 1999. – 783 с.
13. Давыдов А. А. Руководство по модульному конструированию социальных систем / А. А. Давыдов. – М. : Ин-т социологии РАН, 1992. – 33 с.
14. Диксон П. Бизнес-тренды: Стратегическое моделирование будущего / П. Диксон. – М. : Эксмо, 2005. – 480 с.
15. Малган Дж. Искусство государственной стратегии: Мобилизация власти и знания во имя всеобщего блага / Дж. Малган. – М. : Ин-т Гайдара, 2011. – 472 с.
16. Линдгрэн М. Сценарное планирование. Связь между будущим и стратегией / М. Линдгрэн, Х. Бандхольд. – М. : Олимп – Бизнес, 2009. – 256 с.
17. Ожиганов Э. Н. Стратегический анализ политики: Теоретические основания и методы / Э. Н. Ожиганов. – М. : Аспект Пресс, 2006. – 272 с.
18. Белов П. Г. Системные основы обеспечения национальной безопасности России / П. Г. Белов // Безопасность. – 1994. – № 6. – С. 80-94.
19. Кокошин А. А. Стратегическое управление / А. А. Кокошин. – М. : МГИМО-У, РОС-СПЭН, 2003. – 528 с.
20. Почепцов Г. Глобальні проекти: конструювання майбутнього / Георгій Почепцов. – К. : Український центр політичного менеджменту, 2009. – 212 с.
21. Шедяков В. Є. Боротьба смислів і протистояння стратегій: регіонально-цивілізаційний вимір / В. Є. Шедяков // Політичний менеджмент. – 2012. – № 3. – С. 31-42.
22. Гарт Б. Л. Стратегия непрямых действий / Б. Л. Гарт. – М. : Эксмо. СПб.: Мидгард, 2008. – 464 с.

23. Магданов П. В. Современный подход к стратегическому планированию [Электронный ресурс] / П. В. Магданов // *Ars administrandi* (Искусство управления). – 2011. – № 1. – С. 11-26. – Режим доступа: http://ars-administrandi.com/article/Magdanov_2011_1.pdf. (дата звернення 20.01.2015) – Назва з екрана.

24. Шедяков В. Е. Управління суспільними процесами: методологічні можливості й обмеження / В. Е. Шедяков // *Соціальна психологія*. – 2013. – № 55. – С. 157-165.

25. Елохов А. М. Оценка программ в системе стратегического управления / А. М. Елохов // *ВУЗ. XXI век*. – 2014. – № 3 (46). – С. 74-81.

26. Шедяков В. Е. Стратегічна конкуренція макрорегіонів і стимулювання бажаних трансформацій / В. Е. Шедяков // *Віче*. – 2012. – № 22 (331). – С. 30-32.

27. Шедяков В. Е. Соціальна творчість та інноваційність стратегічного управління / В. Е. Шедяков // *Політичний менеджмент*. – 2013. – № 1-2 (57-58). – С. 42-51.

28. Меликов И. М. Культура диалога культур как необходимость истории / И. М. Меликов // *Гілея*. – 2014. – Вип. 82 (№ 3). – С. 311-314.

29. Шедяков В. Е. Ценностно-смысловые комплексы культурно-цивилизационного мира в контексте стратегии подготовки и реализации ответов на вызовы времени // *ВУЗ. XXI век*. – Ч. 1. – 2014. – № 2 (45). – С. 81-89; Ч. 2. – 2014. – № 3 (46). – С. 153-165.

30. Шедяков В. Е. Стратегия постсовременного взаимодействия: методология и ресурсная база дальнейшего совершенствования / В. Е. Шедяков // *Новая парадигма*. – 2014. – Вип. 119. – С. 34-52.

31. Переслегин С. Новые карты будущего, или Анти-Рэнд / С. Переслегин. – М. : АСТ: АСТ-МОСКВА; СПб. : Terra Fantastica, 2009. – 701 с.

32. Ильин М. В. Масштабы мировой политической динамики / М. В. Ильин // *Политическая наука*. – 2012. – № 4. – С. 31-51.

REFERENCES:

1. Bekhmann, G. (2010) *Sovremennoe obshchestvo: obshchestvo riska, informatsionnoe obshchestvo, obshchestvo znaniy* [Modern society: risk society, informational society, society of knowledge], Logos, Moscow.

2. Bek, U. (2000) *Obshchestvo riska. Na puti k drugomu modernu* [Risk society. On the way to another modern], Progress-Traditsiya, Moscow.

3. Korotkova, M.N. (2014) 'Informatsionnoe obshchestvo: novaya gosudarstvennaya politika v oblasti Interneta' [Information society: a new public policy on Internet], *VUZ. XXI vek* [University. XXI century], № 1, pp. 79-86.

4. Vasilenko, L.A. & Rybakova, I.N. *Informatsionnaya kultura v kontekste globalnykh izmeneniy* / [Information Culture in the context of global changes], available at: <http://spkurdyumov.narod.ru/D48VasilinkoRybakova.htm>. (Accessed 20 January 2015)

5. Shedjakov, V.Ye. (2013) 'Informatsiyne zabezpechennia konkurentospromozhnosti krayiny v konteksti rozvytku biudzhethnoyi systemy' [Information support of the country's competitiveness in the context of the budget system], *Ekonomist* [Economist], № 7 (321), pp. 10-15.

6. Deutsch, K. (1993) *Nervy upravleniya: modely polytycheskoy kommunykatsii i kontrolia* [Nerves control: models of political communication and control], Mysl, Moscow.

7. Luhmann, N. (2005) *Media-kommunikatsii* [Media-communications], Olga, Moscow.

8. Bakulev, G.P. (2005) *Massovaya kommunykatsiya. Zapadnye teorii i kontseptsii* [Mass communication. Western theories and concepts], Aspect Press, Moscow.

9. Gavra, D.P. (1998) 'Oshchestvennoe mnenie i vlast: rezhimy i mekhanizmy vzaimodeystviya' [Public opinion and power: the modes and mechanisms of cooperation], *Zhurnal sotsiologii i sotsialnoy antropologii* [Journal of Sociology and Social Anthropology], Vol. 1, Vyp. 4, pp. 11-13.

10. Marder, N.S. (2006) *Sovremennye telekommunikatsii* [Modern telecommunications], IRIAS, Moscow.

11. Shediakov, V.Ye. (2011) 'Vykorystannia krayinoyu diapazonu mozhlyvostey informatsiynoyi sfery pry stvorenni umov novogo modernu' [Using country information sphere range of opportunities in creating conditions of new modern], *Suchasni informatsiyni tekhnologii u sferi bezpeky ta oborony* [Modern information technology in security and defense sphere], № 3 (12), pp. 86-90.

12. Bell, D. (1999) *Griadushchee postindustrialnoe obshchestvo: opyt sotsialnogo prognozirovaniya* [The coming post-industrial society: the experience of social forecasting], Academia, Moscow.

13. Davydov, A.A. (1992) *Rukovodstvo po modulnomu konsruirovaniyu sotsialnykh system*

[Guide to the modular design of social systems], Institut sotsiologii Ran, Moscow.

14. Dikson, P. (2005) *Biznes-trendy: Strategicheskoye modularivnoye budushchego* [Business trends: strategic modeling of future], Eksmo, Moscow.

15. Malgan, J. (2011) *Iskusstvo gosudarstvennoy strategii: Mobilizatsiya vlasti i znaniya vo imya vseobshchego blaga* [Art of the State Strategy: Mobilizing the power of knowledge and the common good], In-t Gaydara, Moscow.

16. Lindgren, M. (2009) *Stsenarnoe planirovanie. Sviaz mezhdru budushchim i strategiy* [Scenario planning. The relationship between the future and the strategy], Olimp-Biznes, Moscow.

17. Ozhiganov, E.N. (2006) *Strategicheskii analiz politiki: Teoreticheskiye osnovaniya i metody* [Strategic policy analysis: Theoretical bases and methods], Aspekt Press, Moscow.

18. Belov, P.G. (1994) 'Sistemnye osnovy obespecheniya natsionalnoy bezopasnosti Rossii' [System framework for ensuring Russia's national security] *Bezopasnost* [Security], № 6, pp. 80-94.

19. Kokoshin, A.A. (2003) *Strategicheskoe upravlenie* [Strategic management], MGIMU-U, ROSSPEN, Moscow.

20. Pocheotsov, G. (2009) *Globalni proekty: konstruyuvannya maybutnogo* [Global projects: constructing the future], Ukrainskiy tsentr politychnogo maybutnogo. Kyiv.

21. Shediakov, V. Ye. (2012) 'Borotba smysliv i protystoyannia strategiy: regionalno-tsivilizatsiynny vymir' [Fighting meanings and opposition strategies: regional and civilizational dimension], *Politychnyy menedzhment* [political management], № 3, pp. 31-42.

22. Gart, B.L. (2008) *Strategiya nepriamykh deystviy* [The strategy of indirect actions], Eksmo, Moscow.

23. Magdanov, P.V. (2011) 'Sovremennyy podkhod k strategicheskomy planirovaniyu' [The modern approach to strategic planning], *Ars administrandi* (Iskusstvo upravleniya) [Ars administrandi (The art of management)], № 1, pp. 11-26.

24. Shediakov, V.Ye. (2013) 'Upravlinnia suspilnymy protsesamy: metodologichni mozhyvosti i obmezhenia' [Social processes management: methodological possibilities and limitations], *Sotsialna psykholohiya* [Social psychology], № 55, pp. 157-165.

25. Elkhov, A.M. (2014) 'Otsenka programm v sisteme strategicheskogo upravleniya' [Program evaluation in the system of strategic management] *VUZ. XXI vek* [University. Xxi century], № 3 (46), pp. 74-81.

26. Shediakov, V.Ye. (2012) 'Strategichna konkurentsia makroregioniv i stymuliuвання bazhanykh transformatsiy' [Strategic competition macro-regions and stimulating desired transformations], *Viche* [Veche], № 22 (331), pp. 30-32.

27. Shediakov, V.Ye. (2013) 'Sotsialna tvorchist ta innovatsiynist strategichnogo upravlinnia' [Social creativity and innovation of strategic management], *Politychnyy menedzhment* [Political management], № 1-2 (57-58), pp. 42-51.

28. Melikov, I.M. (2014) 'Kultura dialoga kultur kak neobkhdimost istorii' [The culture of dialogue between cultures as a necessity of history], *Gileya* [Hileya], Vyp. 82 (№ 3), pp. 311-314.

29. Shediakov, V.Ye. (2014) 'Tsennostno-smyslovye komplekxy kulturno-tsivilizatsionnogo mira v kontekste strategii podgotovki i realizatsii otvetov na vyzovy vremeni' [Value-semantic complex of cultural and civilizational peace in the context of the strategy preparation and implementation of responses to the challenges of the time], *VUZ. XXI vek* [University. Xxi century], Part 1, № 2 (45), pp. 81-89; Part. 2, № 3 (46), pp. 153-165.

30. Shediakov, V.Ye. (2014) 'Strategiya postsovremennoho vzaimodeystviya: metodologiya i resursnaya baza dalneyshego sovershenstvovaniya' [The strategy of post-interaction: the methodology and the resource base further improvement], *Nova paradygma* [New paradigm], Vyp. 119, pp. 34-52.

31. Pereslegin, S. (2009) *Novye karty budushchego, ili Anti-Rend* [New maps of the future, or the Anti-Rand], AST-MOSKVA, Moscow.

32. Ilyin, M.V. (2012) 'Masshtaby mirovoy polytycheskoy dinamiki' [The scale of the global political dynamics], *Politicheskaya nauka* [Political science], № 4, pp. 31-51.

Шедяков В. Е., доктор социологических наук, кандидат экономических наук, профессор Государственного университета телекоммуникаций (Киев, Украина), E-mail: shedyakov1@gmail.com

Стратегическое управление процессами постсовременных трансформаций при помощи информационных воздействий социально-политического уровня

Аннотация. Предметом исследований является взаимное влияние под давлением процессов глобализации, постмодернизации и информатизации общества, с одной стороны, социокультурных и политических трансформаций, в частности – формирования анклавов общества знаний, и, с другой стороны, стратегического управления состояниями и изменениями.

Методология исследования базируется, прежде всего, на трактовках регулятивных возможностей, ограничений и перспектив в работах специалистов в управлении социокультурными и политическими процессами, в сфере геостратегического мышления и эффективных путей оказания информационного воздействия на социальном уровне.

Цель статьи – изложение авторской позиции по результатам анализа характера и направленности ведущих социальных и политических трансформаций, а также необходимых адекватных изменений в реализации политического мышления и стратегического управления.

Трансформации социокультурного и политического устройства под влиянием процессов глобализации, постмодернизации и информатизации мира рассмотрены с функциональных и структурных позиций. Демократичность, выборность и подотчетность власти как характеристики народовластия доминируют повсеместно в мире. Однако они скрывают содержание разнообразных социокультурных и политических тенденций, понимание которых рождается из сравнения базовых ценностно-смысловых комплексов культурно-цивилизационных миров.

Создание культуры активного информационного воздействия (диалога) необходимо не только для обмена достижениями, но и для сохранения своей идентичности.

Таким образом, архитектоника мироустройства активно испытывается на прочность постсовременными трансформациями.

Важнейшим вызовом эпохи глобализации становится задача сохранить свою идентичность, самостоятельность и субъектность, не раствориться в тени мировых центров, использовать процессы интеграции в свою пользу.

Выбор нашего времени: превращение Украины во второразрядную псевдозападную страну – или возрождение на основе ценностно-смысловых комплексов, духовного стержня своего культурно-цивилизационного мира.

Стратегическая диагностика будущего позволяет оценить мышление и действия в направлении анализа, прогнозирования и создания глобальных проектов на основе основных ценностно-смысловых комплексов своих культурно-цивилизационных миров. Сохранение идентичности и развитие культурно-цивилизационного мира может быть достигнуто не консервацией рудиментов прошлого и социокультурной архаики, а прорывом к уровню общества знания, в первую очередь, на базе придания базовым ценностно-смысловым комплексам передовых форм и приоритетов стратегического партнерства в образовательно-научно-производственных комплексах. В итоге стратегического противостояния побеждают культурно-цивилизационные миры, которые могут предоставить (и убедить в этом) передовые повседневные условия для состояния и динамики жизнедеятельности и развития населения. Среди факторов геостратегического позиционирования и закрепления в тренде общества знаний особенно существенны информационные технологии. Ключевое звено в успехе трансформаций внешнего и внутреннего курса – качество стратегического управления.

Ключевые слова: стратегическое управление, информационное влияние.

Shedyakov V. E., Dr. Sc. (Sociol.), Ph. D. (Econ.), Professor of Chair of sociology and the humanities of State university of telecommunications (Kyiv, Ukraine), E-mail: shedyakov1@gmail.com

Strategic management processes postmodern transformations using the information influences the socio-political level

Abstract. The subject of the research is the mutual influence of the pressure of globalization, information technology, post-modernization of society, on the one hand, socio-cultural and political transformations, in particular – the formation of enclaves of the knowledge society, and, on the other hand, the strategic management of the states and changes.

The research methodology is based primarily on the interpretations of regulatory opportunities, limitations and prospects in the works of specialists in sociocultural and political processes' management, in the sphere of geo-strategic thinking, and effective ways to informational influence

on the social level.

The purpose of the article is a statement of the author's position on the analysis of the nature and direction of the leading social and political transformations, as well as the need for adequate changes in the implementation of political thinking and strategic management.

Transformation of socio-cultural and political structure under the influence of globalization, post-modernization and information of the world considered to functional and structural positions. Democratically elected and accountable government as the characteristics of democracy dominated throughout the world. However, they hide the contents of a variety of socio-cultural and political trends, understanding which comes from a comparison of the basic values and meanings complex cultural and civilizational worlds.

Creating a culture of active information impact (dialogue) is necessary not only for the exchange of achievements, but also to preserve their identity.

Conclusions. Architectonics world order actively tested for strength postmodern transformation.

The most important challenge of the globalization era becomes a task to preserve their identity, autonomy and subjectivity, not dissolve in the shadow of the world's centers, to use the processes of integration in their favor.

The choice of our time: the transformation of Ukraine into a second-rate country pseudowestern – or revival based on values and meanings complexes, spiritual core of their cultural and civilizational world.

Strategic diagnostics allows us to estimate the future thinking and action in the direction of analysis, forecasting and creating global projects based on basic values and meanings of their complexes cultural and civilizational worlds. Preservation of identity and the development of cultural and civilizational peace cannot be achieved by conservation and socio-cultural vestiges of the past archaic and breakthrough to the level of the knowledge society, primarily on the basis of giving basic value-semantic complexes advanced forms and priorities of the strategic partnership in education-research-production complexes. As a result of the strategic confrontation win the cultural and civilizational worlds that can provide (and see) advanced everyday conditions for the state and dynamics of life and development. Among the factors geostrategic positioning and fixing in the trend of the knowledge society is particularly significant information technology. Key part in the success of the internal and external transformation rate is the quality of strategic management.

Key words: *strategic management, informational influence.*

УДК 327.7

Щолокова Г. В.

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара
(Дніпропетровськ, Україна), E-mail: mv_dnu@i.ua

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ПОЛЬЩІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕВОЛЮЦІЯ

Анотація. *Вивчається сутність євроінтеграційного дискурсу шляхом аналізу досвіду Польщі щодо вступу до Європейського Союзу та подальшого функціонування в його рамках. Розглядаються ключові характеристики цього виду дискурсу з урахуванням особливостей процесу європейської інтеграції Польщі.*

Ключові слова: *європейська інтеграція, політичний дискурс, євроінтеграційний дискурс Польщі.*

Постановка проблеми. Європейський інтеграційний процес ґрунтовно та всебічно вивчається з точки зору аналізу причин та передумов його розвитку, інституційного забезпечення, ключових проблем та можливих шляхів їх вирішення тощо. При цьому в сучасній науці все більшого розповсюдження набуває застосування нових підходів, зважаючи на її міждисциплінарний характер. У зв'язку з цим можливим та доцільним є вивчення особливостей функціонування ЄС на сучасному етапі, використовуючи когнітивно-дискурсивну парадигму дослідження, методологічні основи якої розроблені в рамках когнітивної лінгвістики та політичної дискурсології. Виходячи з цього, актуальності та наукової значимості набуває вив-